

Orde moet juridisch loket niet omarmen

S. van Andel

Advocaat te Amsterdam

De plannen voor de reorganisatie van de gefinancierde rechtsbijstand worden ondersteund door de Orde. Maar niet alle advocaten delen deze steun.

Het Haagse Bureau voor Rechtshulp. Foto's: Andre Klijsen

Een nieuwe leemte in de rechtshulp dreigt te ontstaan door omvorming van de 45 Bureaus Rechtshulp in 30 'juridische loketten'. Daarnaast zijn er aanzienlijke financiële maatregelen ingevoerd die de toegang tot rechtsbijstand voor de minder draagkrachtigen aanzienlijk bemoeilijken.

De gevolgen van het invoeren van het juridisch loket zijn aanzienlijk. Ik, en anderen met mij, heb met groeiende zorg kennisgenomen van het standpunt dat de Orde in dezen, als vertegenwoordiger van alle advocaten, inneemt.

HET JURIDISCH LOKET

Voornemen van de demissionair minister Donner is, in het kader van de scheiding tussen publieke en private rechtshulpverlening, de bureaus uitsluitend nog publieke rechtshulp te laten verlenen in de vorm van een (door HBO'ers bemand) juridisch loket en alle overige zaken in de private sector te laten vallen, waaronder ook de kortdurende adviezen. Hiervoor zal dan weer een nieuw soort

lichte adviestoevoeging worden ingevoerd (die onlangs juist was vervallen).

Onder alle overige zaken die in de private sector zouden moeten vallen worden dan begrepen zaken die tot op heden door zowel bureaujuristen als door vrijgevestigde advocaten worden behandeld op basis van door de overheid gefinancierde rechtsbijstand.

De maatregelen lijken ingegeven te zijn doordat in het land enkele Bureaus Rechtshulp hun publieke taken verzaakten en zich toe gingen leggen op de betalende advocatenpraktijk.

De vraag is of de thans voorgestane wijziging er niet een is waarmee een bestaande structuur wordt afgebroken ten koste van de toegang voor de burger tot het rechtssysteem onder het mom van een betere toegankelijkheid.

STANDPUNT VAN DE ORDE

De Orde, omarmt de voorgestane stelselwijziging. De Orde vertegenwoordigt de advocatuur en heeft het vizier mede gericht op het algemeen belang. Deze stelselwijziging dient in de huidige vorm geen van beide belangen.

Voorzover mij bekend is er geen overleg gevoerd met de sociale advocatuur, die wel de klappen gaat opvangen. De deken was onlangs aanwezig op een bijeenkomst van de Vereniging Sociale Advocatuur Amsterdam, waar met de Raad voor Rechtsbijstand, de Orde en Bureau Rechtshulp gediscussieerd werd over het juridisch loket.

Aangegeven werd op die bijeenkomst dat het de advocatuur aan spankracht ontbreekt om de overloop op te vangen. Degenen die dat aangeven, zijn juist degenen die werkzaam zijn in de advocatuur. Degenen die aangeven dat het wel meevalt met de dreigende leemte in de rechtshulp zijn niet degenen die deze extra zaken erbij zullen krijgen, maar degenen die deze kwijtraken (het Bureau Rechtshulp).

De deken schrijft in *Advocatenblad* 2003-4 dat de orde de transparante scheiding van publiek en privaat heeft omarmd en haar *commitment* heeft uitgesproken dat er een voldoende aanbod van advocaten zal zijn. Daarmee omarmt de Orde kennelijk ook de sluiting van de Bureaus Rechtshulp in de huidige vorm en opening van het Juridisch

Loket. Dat terwijl in de praktijk blijkt dat het zeer wel mogelijk is een transparante scheiding tussen de publieke taak van het bureau en de meer private taak van de individuele rechtshulp aan te brengen en te handhaven.

AMSTERDAMSE SITUATIE

In Amsterdam is van oudsher een goede samenwerking tussen de sociale advocatuur en de Bureaus Rechtshulp. Sinds 2000 is deze samenwerking geformaliseerd in een verwijsstructuur, waarbij de publieksfunctie van het bureau vooropstaat en zij direct zaken, die door een advocaat behandeld moeten worden, toedelen aan de ingeroosterde advocaten.

Omdat de advocaten die deelnemen aan dit systeem weten dat de zaken ook inhoudelijk beoordeeld worden door de bureaujuristen, werkt dit systeem goed. Daarom is besloten dat deze verwijsstructuur met ingang van 1 juni 2003 wordt uitgebreid met meer rechtsgebieden en tot de gehele advocatuur.

Uitsluitend bekeken vanuit de Amsterdamse situatie, met een zeer groot aantal aan rechtzoekenden, die, voorzover er al een afspraak gemaakt kan worden, weken moeten wachten voordat zij bij het Bureau Rechtshulp terecht kunnen, van waaruit zij weer doorgestuurd worden, is het plan voor stelselherziening funest. Na het 'loket' waar de rechtzoekende terecht komt is er immers geen adequaat vangnet.

HOE WORDT DE LEEMTE OPGEVULD?

De minister gaat er vanuit dat deze leemte vanzelf opgevuld wordt; de Orde weer spreekt dit niet. Hoe de Orde denkt dat de advocatuur deze leemte zal opvullen is wederom niet duidelijk. De Orde heeft hierover ook, naar mijn weten, geen onderzoek gedaan binnen dat deel van de beroepsgroep waar deze rechtzoekende ondergebracht zal moeten worden. Het standpunt van de sociale advocatuur staat haaks op dat van de Orde, terwijl het niet voor de hand ligt dat de commerciële advocatuur staat te springen om deze stelselwijziging, zodat de vraag rijst welk deel van de advocatuur de Orde in dezen vertegenwoordigt.

Aangegeven wordt dat de juristen die nu werkzaam zijn bij het bureau de overstap wel zullen maken, waarbij de Orde dit faciliteert. Deze veronderstelling lijkt mij niet geheel terecht, nu deze juristen naar ik aanneem bewust gekozen hebben in loondienst bij een Bureau Rechtshulp te gaan werken en dus andersoortige (eerstelijns) rechtshulp gaan verlenen dan advocaten, die de tweedelijns rechtshulp verlenen en in deze sector voor het overgrote deel zelfstandig ondernemer zijn.

Er kan zeker niet van uitgegaan worden dat de huidige (nog steeds afkalvende) sociale advocatuur steeds meer zaken aankan. Men is al overwerkt en zal zeker geen zaken erbij kunnen hebben die niet toevoegwaardig zijn en waar men dus echt pro Deo rechtshulp zal moeten verlenen. (De betalingsregelingen, zaken met een te klein financieel belang en dergelijke.) De Orde is zich welbewust van dit probleem, maar ziet geen bezwaar in een toename van zaken voor de sociale advocatuur.

De Orde gaf op een manifestatie in Den Haag op 13 februari jl. aan dat er in dit kader overleg plaatsvindt met de 'commerciële kantoren'. Zij zouden wellicht een deel van deze zaken aankunnen. Dat lijkt mij een prachtig idee, ware het niet dat dit niet uitvoerbaar lijkt. Allereerst gaat het om mensen die aankloppen met zaken waarvan het niet duidelijk is of er wel sprake is van een juridisch probleem. Daarnaast, indien er wel sprake is van een juridisch probleem, zal dit vaak zijn op specifieke rechtsgebieden rond wonen en sociale zekerheid.

Uiteraard is er op de commerciële kantoren een grote kennis van diverse juridische problemen die eenieder, vermogend en onvermogend kunnen treffen, bijvoorbeeld in de familierechtelijke sfeer, of op het terrein van het arbeidsrecht. Er is echter minder expertise op het gebied van, van oudsher aan de sociale advocatuur gebonden, rechtsgebieden als woonrecht of sociaal verzekeringsrecht.

Is dit overleg met de commerciële kantoren wellicht in het kader van het raio-achtige systeem waar de deken over sprak (*Advocatenblad* 2003-2, p. 78) waar de stagiai-

res van strikt commerciële kantoren voor een korte periode gedetacheerd worden op een kantoor dat wel toegevoegde zaken behandelt? Is daarmee impliciet toch aangegeven dat de zaken die op de sociale kantoren behandeld worden in het algemeen niet dermate gespecialiseerd zijn dat deze net zo goed door een stagiaire van een commercieel kantoor gedaan kunnen worden, in een korte periode?

DEMOTIVEREND

In Amsterdam is de vraag al vele malen groter dan het aanbod. Een nog grotere toestroom van zaken werkt demotiverend voor de reeds gevestigde sociale advocatuur dan motiverend.

De minister geeft aan dat een hogere vergoeding het voor meer advocaten aantrekkelijk zal maken toevoegingszaken te doen. De buitenproportionele verhoging van de eigen bijdragen, mede door afschaffing van de anticumulatieregeling, waarvoor de advocaat nog steeds zelf het incassorisico draagt, maakt dit voor de minister kennelijk niet anders.

HEROVERWEGEN

Het is aan het ministerie om de Bureaus Rechtshulp die de hun opgelegde taken niet naar behoren vervullen tot de orde te roepen. Onze Orde, als vertegenwoordiger van alle advocaten, heeft daar meer belang bij dan bij het omarmen van een vergaande stelselwijziging.

Ik hoop dan ook dat de Orde zich nogmaals beraadt over de gevolgen van deze voornemens van de minister en haar standpunt heroverweegt. ●